

Številka: 010-4/2010/20
Ljubljana: 18.1.2010

Urad Vlade RS za komuniciranje
predlagam.vladi@gov.si

Zadeva: Odgovor na predlog vladi št. 320 "**Prenehanje uporabe plačljive programske opreme v javni upravi**" (<http://www.predlagam.vladi.si/webroot/idea/view/320>)

Predlog poslan: 17.12.2009
Predlog sprejet s 15 glasovi za, 2 proti

Predlog: *Predlagam, da vlada prične uporabljati brezplačne odprtokodne rešitve, saj bo na ta način zlahka prihranila nekaj milijonov evrov. Tako operacijski sistemi, kot pisarniški programi (word, excel ipd) obstajajo v odprtokodnih različicah, ki so glede prijaznosti uporabniku napredovale do te mere, da izobraževanje nebi bilo potrebno. Poleg tega je v takšnih rešitvah zagotovljena večja varnost, boljše se da omejiti samoprilagajanje ipd.
Po mojih izračunih bi se na ta način letno lahko privarčevalo vsaj 10 milijonov EUR, verjetno pa še dosti več, kar pa ni nezanemarljiv znesek.*

Odgovor na predlog št. 320 "Prenehanje uporabe plačljive programske opreme v javni upravi"

Predlog je s stališča stroškov nabave programske opreme popolnoma sprejemljiv, toda pri odločanju o nabavi moramo upoštevati skupne stroške lastništva (uporabe) določenega produkta v njegovi življenjski dobi, ki je pri programski opremi večinoma 3-5 let.

V skupne stroške lastništva programske opreme so vključeni naslednji stroški:

- Nabava programske opreme, kar za odprtokodne rešitve pomeni, da tega stroška ni. Pri nabavi odprtokodne programske opreme pa je poseben problem obstoj večjega števila in različic istovrstne programske opreme (inačice LINUX-a, inačice OpenOffice.org), ker ne moremo predvideti, katera inačica bo obstala na trgu, in v katero smer se bo usmeril razvoj posamezne inačice, kar pa vse vpliva na odločitev o nabavi ene od različic odprtokodne programske opreme.
- Vzdrževanje programske opreme, kar vključuje tako odpravljanje napak v programski kodi kot tudi vključevanje novih dodatnih funkcionalnosti zaradi potreb uporabnika (npr. zaradi prilagoditve novim zahtevam uporabnikov), kar pa je že plačljivo, zlasti če je pri vzdrževanju zahtevan čas odgovora izvajalca vzdrževanja. Pri uporabi katerekoli programske opreme v poslovne namene je uporabnikovo delovanje odvisno od pravilnega delovanja programske opreme, zato je potrebno zagotoviti dovolj visoko stopnjo zanesljivosti delovanja, kar pa nikakor ni zastoj.

- Izobraževanje uporabnikov je vsekakor potrebno in se ne strinjamo s stališčem predlagatelja, da izobraževanje za uporabo novejših odprtokodnih programskih opreme naj ne bi bilo potrebno. Strinjamo pa se s njegovo trditvijo, da so pri precejšnjem delu odprtokodnih programskih opreme uporabniški vmesniki bistveno bolj prijazni do uporabnika, kot so bili, kar nam omogoča, da se čas, potreben za izobraževanje uporabnikov, skrajša in posledično se tako tudi poceni izobraževanje.
- Integracija odprtokodnih ali pa novih lastniških rešitev s obstoječim informacijskim sistemom je lahko, glede na vrsto programske opreme, povezana s velikimi problemi in tudi stroški. Posebej to velja za operacijski sistem na delovnih postajah, saj odprtokodni operacijski sistemi (konkretno različne inačice LINUX-a), velikokrat ne vključujejo vseh potrebnih storitev (npr. gonilniki za periferne naprave) oziroma so te storitve drugače implementirane, tako da to lahko povzroči precejšnje spremembe in s tem povezane stroške v drugih delih informacijskega sistema. Pri tem moramo še upoštevati stroške testiranja teh sprememb, stroške vzporednega delovanja starega in novega sistema za dokončno potrditev ustreznosti rešitve itd.

Del integracije novih, torej tudi odprtokodnih rešitev v obstoječi informacijski sistem, je tudi prenos obstoječih podatkov (podatkovnih baz, dokumentov, preglednic, slik ipd.) v nove oblike zapisa, kjer se lahko srečamo z velikimi problemi in celo delno izgubo podatkov, ker žal prenosne funkcije niso popolnoma zanesljive. Poleg tega moramo pri določenih podatkih, zlasti dokumentih, upoštevati zahteve po pravni veljavnosti dokumenta, ki s tem, ko dokument transformiramo v drugo obliko zapisa, lahko izgubi svojo pravno veljavnost v elektronski obliki.

- Problem zagotavljanja informacijske varnosti obstoji tako v lastniških kot v odprtokodnih rešitvah in ocenjujemo, da je tako pri enih kot pri drugih rešitvah enako problematičen. Količina poskusov vdora v določeno rešitev je praviloma tudi povezana s razširjenostjo konkretne rešitve v uporabi, tako da je trenutno količina vdorov v rešitve nižja pri odprtokodnih rešitvah, ker so še vedno manj razširjene kot lastniške. Odprtokodne rešitve nam v primeru, ko imamo možnost dostopa do izvorne programske kode, omogočajo samostojno preverjanje in dopolnjevanje varnostnih mehanizmov ob pogoju, da imamo na razpolago strokovnjake, ki obvladujejo tovrstno problematiko, kar pa spet povečuje skupne stroške lastništva tovrstnih rešitev. V omejenem obsegu je to možno tudi pri lastniških rešitvah, seveda ob istih zahtevah po potrebnem znanju.

Vse prej naštetu seveda ne pomeni, da je odprtokodna programska oprema vedno dražja ali pa manj uporabna kot lastniška programska oprema, ampak pomeni, da je potrebno pred sprejemom odločitve o prehodu na uporabo katerekoli nove programske opreme, tako odprtokodne kot lastniške, ugotoviti in potem tudi upoštevati vse skupne stroške lastništva nove programske opreme.

Pri teh odločitvah je potrebno tudi upoštevati razporeditev stroškov v času, saj uvedba nove programske opreme praviloma povzroči največje stroške in probleme na začetku uporabe let. Velikokrat lahko ugotovimo, da nam določena rešitev sicer lahko zagotovi prihranke v daljšem časovnem obdobju, npr. 5 let, toda večina stroškov nastane v prvem letu. Za uvedbo nove programske opreme, ki povzroči občutno višje stroške ob začetku uvedbe, je zato potrebno ob pripravi državnega proračuna za naslednje leto predlagati vladi v sprejem strateško odločitev o zagotovitvi dodatnih proračunskih sredstev na začetku uvedbe, da bomo lahko čez nekaj let zmanjšali potrebna sredstva in tako dosegli neto pozitivne finančne učinke. Obenem imamo tudi probleme z zagotovitvijo ustreznih znanj, ker novih zaposlitev v

upravi skorajda ni več, izobraževanje že zaposlenega delavca za pridobitev celovitega nabora novih znanj pa je povezana z določenimi stroški.

V državni upravi že vrsto let in v veliki meri uporabljamo odprtokodne rešitve, zlasti na strežnikih (več kot 80% strežnikov), ker smo ugotovili, da nam odprtokodne rešitve v teh primerih zagotavljajo cenejše in vsaj enako kvalitetno obratovanje, zlasti zato, ker tam ni dodatnih stroškov za izobraževanje velikega števila končnih uporabnikov ter ni problemov in stroškov zaradi prenosa dokumentov v novo obliko zapisa. Uporabljamo tudi odprtokodna razvojna orodja, kot sta PHP in TYPO3, da naštejemo samo ti dve orodji, ter množico odprtokodnih servisnih programov (utilities).

Ne glede na vse povedano pa ugotavljamo, da je razvoj odprtokodne programske opreme dosegel stopnjo, ko je le-ta »dozorela«, da je zmožna uporabe v poslovnih okoljih in da bo prisotna na trgu, kar pomeni, da tudi tovrstno programsko opremo upoštevamo pri odločitvah o nabavah nove programske opreme

Lepo pozdravljeni!

Pripravil: Boris Butina

dr. ALEŠ DOBNIKAR
GENERALNI DIREKTOR